

AURORA VENTURINI

Verișoarele

Traducere din limba spaniolă de
Dorina Ivan

CUPRINS

Prefață.....	5
--------------	---

PRIMA PARTE

Copilăria invalidă.....	13
Betina suferă de o tulburare psihică.....	15
Școlile pentru elevi cu nevoi speciale.....	17
Dezvoltarea.....	19
Expoziția de la Școala de Arte Frumoase.....	23
Diploma.....	25
Cina.....	27
Mătușa Nené.....	30
Cum era mătușa Nené.....	34
Mătușa Ingrazia.....	39
Mătușa Nené și verișoara Carina.....	42
Petra.....	46
Căldura căminului.....	48
Sporul casei.....	53

PARTEA A DOUA

Vecinul.....	69
Enigma legată de sesoral.....	77

Decizia Petrei	80
Când a avut loc expoziția.....	84
Când Petra face ceea ce și-a propus.....	89
Disperarea soției vecinului, care a cutremurat cartierul	92

PARTEA A TREIA

Înăugurarea grătarului	107
Ziua de naștere a Betinei	115
Invitații lui José Camaleón, profesorul.....	120
Toastul.....	126
Betinei îi trebuie un scaun nou.....	133
Conversație cu Petra la micul-dejun	140
Îndoiala.....	144
Al doilea toast.....	152
La Starea Civilă	157
Sorocul Betinei.....	162
Culori de iarnă	167
O nouă prietenie ce s-ar putea dovedi de durată.....	174
Petra ia o hotărâre	181
Prejudecățile lui Cacho Carmelo (Cachito) Spichafoco	195

PREFAȚĂ

Era frig, sau asta reține memoria mea nu tocmai demnă de încredere. Citeam în pat, cu o ceașcă de cafea pe noptieră și podeaua ticsită de manuscrise prinse în coperți spiralate pentru Premiul Nueva Novela oferit de ziarul *Página/12*, care îmi solicitase să fac parte din juriul preliminar al ediției din 2007. Manuscrisul romanului *Verișoarele* nu semăna cu niciun altul. Fusesse scris la mașină — ceva deja ieșit din comun la vremea aceea — și, pentru a modifica erorile de scriere, autorul sau autoarea folosisse pastă corectoare, care pe alocuri se întindea și peste cuvintele corecte. Dar nu conta; se înțelegea bine. Prima întâlnire cu naratoarea din *Verișoarele* m-a zguduit. Sintaxa radicală, care evita punctuația fiindcă „o obosea“, brutalitatea cu care expunea nenorocirile personajelor, felul straniu și nemilos cu care descria familia din roman. „Noi nu eram niște fete obișnuite, asta ca să nu zic că eram anormale“, spune Yuna, povestitoarea, o tânără cu probleme cognitive (Aurora nu ar folosi în ruptul capului un termen atât de corect; ea ar spune

că Yuna e „tălâmbă“). Sora ei Betina e mută, umblă în scaun cu roțile și suferă de o dizabilitate fizică și mentală profundă, așa că uneori trebuie îngrijită într-un centru special. Un sanatoriu, după cum îl numește Yuna, unde sunt trimise cazurile disperate ca al surorii ei. Și tocmai scena din sanatoriu a fost cea care m-a șocat la început și m-a făcut să-mi spun aproape cu voce tare: „Ce e asta? Cine a scris cartea asta? Ce ne povestește aici?“. Iată scena cu pricina: „Cât așteptam să se termine orele Betinei, mă plimbam pe coridoarele din pandemoniu. Deodată văd un preot însoțit de paracliser. Cineva își dăduse cearșaful, adică sufletul. Preotul stropea cu apă sfințită și zicea dacă ai suflet, Dumnezeu să te primească la sânul lui. Cu cine sau cu ce vorbea? M-am apropiat și am văzut o familie de seamă din Adrogué. Pe o masă am văzut un *canelón* așezat pe o pernă de mătase. Dar nu era un *canelón*, ci ceva ieșit dintr-un pântec omenesc, altfel nu l-ar fi botezat preotul. Am întrebat și mi-a răspuns o infirmieră că perechea de vază aducea în fiecare an un *canelón* la botezat. Doctorul o sfătuisese pe femeie să nu mai facă copii, fiindcă nu erau șanse. Dar ei ziseseră că nu pot să nu procreze, că doar erau buni catolici. În ciuda handicapului meu, știam că asta e o scârboșenie, dar nu puteam s-o spun. În seara aia n-am putut să mă-nânc de scârbă“.

Am terminat romanul și cred că a doua zi am sunat-o imediat pe Liliana Viola, și ea membră a juriului preliminar, ca să-i descriu uimirea, confuzia și admirația

pe care le simțeam. Oare chiar aveam în față un roman genial? Ce îl făcea atât de special: riscurile pe care și le asuma textul, excentricitatea lui sau senzația că nu se mai publicase nimic asemănător? Sau poate vocea aceea venită dintr-un loc necunoscut? Cine putea fi autorul sau autoarea? Liliana citise și ea *Verișoarele* și o încerca aceeași stare de fascinație și nedumerire. Cred că știam amândouă că, dacă juriul înțelege cât de radicale sunt povestea și textul, are șanse mari să câștige. Și a câștigat.

Aurora Venturini avea optzeci și cinci de ani când a obținut Premiul Nueva Novela oferit de *Página/12*. La ceremonia de decernare a apărut cu o atitudine punk, trupul subțirel și chipul insolit, brăzdat de un aer de batjocură amestecată cu candoare — sub tăișul malițios al ochilor mici, negri și iscoditori —, și a spus: „În sfârșit, un juriu onest!”. I se publicaseră deja zeci de cărți. Era peronistă, prietenă cu Evita, fusese exilată la Paris după lovitura de stat din 1955, iar în Franța se împrietenise cu Violette Leduc și îi cunoscuse pe existențialiști. Circulă multe mituri legate de ea, se tot adună unul după altul, iar pe timpul vieții s-a îngrijit să le hrănească: Aurora vedea fantome încă din copilărie; fusese prietenă cu Victoria Ocampo și cu Borges când locuise în Buenos Aires (vreme de șaptesprezece ani, fiindcă în restul timpului a trăit în La Plata); era grafomană; ținea păianjeni pe post de animale de companie; când a căzut din pat și a fost internată la spital cu toate oasele rupte, a vizitat Infernul, și de-atunci a legat o prietenie strânsă

cu un preot exorcist. Nu prea contează cât adevăr și câtă minciună era în toate astea, printre altele, pentru că avem certitudinea cărților ei, majoritatea publicate la edituri independente și câștigătoare ale unor premii municipale, toate neobișnuite și toate obsedate de un singur subiect: familia.

Verișoarele este o poveste despre familie și despre femei. Aurora spunea că e un roman autobiografic. „Eu nu sunt foarte familistă, n-am fost niciodată, însă mereu ajung să scriu despre familia mea, sau despre familii în general“, explica ea. „Personajele mele sunt toate monstruoase. Familia mea era foarte monstruoasă. Asta e tot ce știu. Și nici despre mine nu se poate spune că aș fi obișnuită. Sunt o entitate bizară, care nu vrea decât să scrie. Nu sunt sociabilă. Nu mă adun cu alții decât pe 24 decembrie.“ *Verișoarele* e monologul unei fete idioate, însă în el nu există atât furie, cât mai degrabă neliniște și, mai presus de toate, scârbă. Bărbații din familie sunt absenți; cei care apar sunt niște abuzatori care sfâșie trupurile acelor femei vulnerabile cu indiferența unor ticăloși de duzină. Povestea are loc în anii '40; mama e profesoară „cu băț arătător“, un rol prestigios pentru o femeie, dar și unul dintre puținele la care poate aspira. Yuna reușește să evadeze din casă, cel puțin la nivel mental, pentru că e pictoriță, are talent și e ajutată de un profesor care o convinge să studieze Arte Frumoase și să-și expună operele. Cu toate astea, rămâne inexorabil legată de corpurile suferinde ale femeilor din familie, de mătușa

Nené, de verișoarele Carina și Petra, de blajina Rufina, de întunericul casei aceleia suburbane, unde totul e trist, iar sora ei Betina se plimbă vrum-vrum în scaunul cu roțile, cu balele înnodate sub bărbie. „Nu m-am putut abține să pictez și niște umbre pentru că port înăuntrul meu atâtea umbre care atunci când mă ostenesc (idem) mă obligă să le revărs în picturi.“ Acest „idem“ face referire la faptul că apariția cuvântului (în acest caz, „a osteni“) e rezultatul unei căutări în dicționar, pentru că Yuna nu are un vocabular foarte amplu și scrie împotriva limbajului, împotriva convențiilor scrisului, folosindu-se de ceea ce-i mai rămâne dintr-o oralitate precară. Cu această precaritate povestește inițierea nu doar a ei înseși, ci și a celorlalte fete, toate disprețuite și folosite de cei din jur. Prima victimă a abuzurilor este Carina, una dintre verișoare, care rămâne însărcinată cu vecinul (un „vânzător de cartofi“), așa că mătușa Nené decretează că trebuie să avorteze. Nu există multe avorturi în literatura argentiniană, iar aici neputința actului clandestin e descrisă cu multă precizie: „A venit doctorița care nu semăna a doctoriță ci a femeie de rând. A întrebat cine era pacienta și în câte luni la care mătușa Nené i-a răspuns că în trei luni și încă ceva mărunțiș și atunci eu am înțeles de ce se spune că fiecare copil vine pe lume cu pâinea sub braț, dar mătușa Nené, care avea zile când nu mânca din lipsă de bani, nu se îngăduia să-l ierte pe prunc nici pentru mărunțișul pe care-l aducea cu el. Intrați a zis doctorița și Carina a intrat tremurând. Mătușa a întrebat

dacă poate să intre și ea, dar doctorița a zis că nu și a închis ușa care ne despărțea. S-a înțepit hârjăitul metalic al instrumentarului“. Avortul Carinei nu sfârșește bine, dar n-am să spun mai multe aici. Doar că Petra, sora Carinei și o tânără liliputană care lucrează încă din adolescență ca prostituată, o să-l răzbune la un moment dat. Verișoarele Yuna și Petra sunt aliate și încearcă să oprească lanțul abuzurilor la care sunt supuse și ele, însă nimic nu e suficient în acest roman pesimist și neîndurător, fără eroine bine deslușite, un roman al unor femei care trăiesc viața la extrem, bolnave, obsesive, maltratate. Aurora Venturini era fascinată de umorul negru, de cruzime și monstruozitate: se considera ea însăși anormală și credea într-o literatură diformă, dar și ludică, pentru că *Verișoarele* e un roman care te face să râzi în hohote în fața provocărilor și a deciziilor insolite pe care ți le prezintă. Corpuri duse la limita rezistenței și o proză care țâșnește ca sângele. Cu *Verișoarele*, Aurora Venturini a obținut notorietatea pe care o căutase toată viața și pe care a savurat-o cum știa ea mai bine: arătându-și cicatricile de femeie-monstru care s-a creat pe sine cu o luciditate batjocoritoare.

MARIANA ENRIQUEZ

PRIMA PARTE

COPILĂRIA INVALIDĂ

Mama era profesoară cu băț arătător și halat alb și foarte severă, dar pricepută la o școală mărginașă plină de copii din clasa de mijloc și chiar mai jos de-atât și nu prea dotați. Cel mai bun era Rubén Fiorlandi, băiatul băcanului. Mama își dezlănțuia bățul peste ceafa ălor care făceau pe deștepții și-i trimitea la colț cu urechi de măgar făcute din carton colorat. Rar recidiva vreun nerușinat. Mama era de părere că bătaia te învață carte. Elevii din clasa a treia îi ziceau domnișoara de la clasa a treia, dar ea era căsătorită cu tata, care a abandonat-o și nu s-a mai întors niciodată să-și îndeplinească obligațiile de *pater familiae*. Preda la clasele de dimineață și se întorcea acasă după-masa la două. Mâncarea era deja pregătită, fiindcă Rufina, fata oacheșă care ajuta conștiincios la treburile casei, știa să gătească. Mie mi se luase de fiertura zilnică. În fundul curții cotcodăcea un coteț de găini care ne ținea pe toți sătui și în grădină se iveau dovleci miraculos de aurii, sori dezlipiți și prăvăliți pe pământ din înălțimile celeste, creșteau alături de violete și tufe rahitice de trandafir pe care nu le îngrijea nimeni, dar

care insistau să-și împrăștie notele parfumate peste cloaca aia mizerabilă.

E prima dată când mărturisesc că abia la douăzeci de ani am învățat să citesc ora pe cadranul ceasului. E o mărturisire rușinoasă și surprinzătoare. E rușinoasă și surprinzătoare date fiind lucrurile pe care le veți afla despre mine mai târziu și acum îmi revin în minte multe întrebări. Îmi revine mai ales întrebarea: cât e ceasul? Vă spun cu mâna pe inimă, eu nu știam să citesc ora și ceasurile mă înspăimântau la fel ca hurelul scaunului ortopedic al soră-mii.

Ea, mai cretină decât mine, știa să citească ceasul deși de cititul de cărți habar n-avea. Noi nu eram niște fete obișnuite, asta ca să nu zic că eram anormale.

Vrum... vrum... vrum... murmura soră-mea Betina, preumblându-și năpastele prin grădiniță și pe pavajul din curte. Vrumul ieșea îmbibat de balele balamutei băloase. Biata Betina! Greșeală a naturii. Și biata de mine, tot o greșeală și mai ales de mama, care ducea în spate uitarea și monștrii.

Dar toate trec pe lumea asta imundă. De aceea nu e logic să suferi prea mult pentru nimeni și nimic.

Uneori mă gândesc că poate noi nu suntem decât un vis sau un coșmar îndeplinit zi de zi, care ar putea oricând să nu mai existe, să nu mai apară pe ecranul sufletului ca să ne chinuie.

BETINA SUFERĂ DE O TULBURARE PSIHIKĂ

E diagnosticul pus de o psihologă. Nu știu dacă l-am reprodus cum trebuie. Sora mea suferea de o curbură vertebrală anormală, dacă o vedeai din spate părea un gândac cocoșat cu piciorușe scurte și brațe vâjnoase. Baba care venea să ne cârpească ciorapii zicea că i-or fi făcut ceva rău mamei în timpul sarcinilor, mai ales cu Betina.

Am întrebat-o pe psihologă, o domnișoară cu mustăți și o singură sprânceană, ce înseamnă psihic.

Ea mi-a spus că e ceva ce are legătură cu sufletul, dar că o să înțeleg abia când mă fac mare. Însă eu am intuit că sufletul trebuie să fie ceva ca un cearșaf alb întins pe dinăuntru corpului și dacă se mânjește oamenii devin idioți, cei mai mulți ca Betina, dar câțiva și ca mine.

În timp ce Betina dădea ture huruind în jurul mesei, am început să observ că îi atârna o codiță ivită prin deschizătura dintre spătarul și șezutul scaunului ortopedic și mi-am zis că acela sigur era sufletul care i se scurge din ea.

Am luat-o iar la întrebări pe psihologă, de data asta vrând să știu dacă sufletul are vreo legătură cu viața și ea mi-a spus că da, ba chiar a adăugat că atunci când lipsește, oamenii mor, iar sufletul se duce în cer, dacă ai fost bun, sau în infern, dacă ai fost rău.

Vrum... vrum... vrum... își târa ea după sine sufletul care pe zi ce trece părea tot mai alungit și căpăta niște dâre cenușii, așa că am dedus că în curând avea să-i cadă de tot și Betina să moară. Dar mie nu-mi păsa, fiindcă mă umplea de scârbă.

La ora mesei, aveam sarcina să-i dau surorii mele să mănânce și mă făceam dinadins că greșesc orificiul ca să-i bag lingura în ochi, în nas sau în ureche înainte să i-o îndes în plisc. Ah... ah... ah... gemea arătarea aia împutită.

O apucam de păr și-o băgam cu capul în farfurie și-atunci tăcea. Ce vină aveam eu pentru greșelile părinților mei? Am luat în calcul dacă să-i calc în picioare coada sufletului. M-a împiedicat povestea cu iadul.

Citisem catehismul și partea cu „să nu ucizi” îmi rămăsese însemnată în minte cu fierul roșu. Dar un ghiont azi, altul mâine, și uite-așa creștea coada pe care n-o mai vedea nimeni. Doar eu o vedeam și mă bucuram.

ȘCOLILE PENTRU ELEVI CU NEVOI SPECIALE

Eu o împingeam pe Betina în scaun până la a ei. Apoi mă duceam pe jos spre a mea. La școala Betinei se ocupau de cazurile foarte grave. Copilul-purcel, buzat, fălcos și cu urechiușe ca de porc mânca dintr-o farfurie de aur și bea supă dintr-o ceașcă de aur. Apuca ceașca cu lăbuțele grășane și copitate și sorbea de parcă deșerta o cascadă într-un puț, iar când mânca ceva solid mișca mandibula și urechile dar n-ajungea să muște și cu colții care-i ieșeau mult în afară, ca la mistreți. Odată m-a privit. Ochișorii lui, două mărgelile inexpressive pitite printre pungi de grăsime, se uitau fix la mine, așa că am scos limba la el iar el a guițat și a azvârlit tava. Au venit îngrijitorii și-au trebuit să-l liniștească legându-l ca pe un animal, că oricum altceva nu era.

Cât așteptam să se termine orele Betinei mă plimbam pe coridoarele din pandemoniu. Deodată văd un preot însoțit de paracliser. Cineva își dăduse cearșaful, adică sufletul. Preotul stropea cu apă și zicea dacă ai suflet, Dumnezeu să te primească la sânul lui.

Cu cine sau cu ce vorbea?

M-am apropiat și am văzut o familie de seamă din Adrogué. Pe o masă am văzut un *canelón* așezat pe o pernă de mătase. Dar nu era un *canelón*, ci ceva ieșit dintr-un pântec omenesc, altfel nu l-ar fi botezat preotul.

Am întrebat și mi-a răspuns o infirmieră că perechea de vază aducea în fiecare an un *canelón* la botezat. Doctorul o sfătuisese pe femeie să nu mai facă copii, fiindcă nu erau șanse. Dar ei ziseseră că nu pot să nu procreze, că doar erau buni catolici. În ciuda handicapului meu, știam că asta e o scârboșenie, dar nu puteam s-o spun. În seara aia n-am putut să mănânc de scârbă.

Și sufletul surorii mele creștea zi după zi. Eu mă bucuram că plecase tata.

DEZVOLTAREA

Betina avea unsprezece ani și eu doisprezece. Rufina a zis sunteți la vârsta dezvoltării și eu m-am gândit că ceva dinăuntrul meu o să-mi crească în afară și m-am rugat la Sfânta Teresita să nu fie cumva niște *canelones*. Am întrebat-o pe psihologă ce e aceea dezvoltare, iar ea s-a îmbujorat și m-a sfătuit s-o întreb pe mama.

Mama a roșit și ea și a zis că de la o vârstă încolo fetele nu mai sunt fete fiindcă devin domnișoare. Apoi a tăcut și pe mine m-a apucat scârba.

Am povestit deja că mergeam la o școală pentru elevi cu nevoi speciale, dar nu așa speciale ca ale Betinei. O fată a zis că se dezvoltase. Eu nu observam nimic schimbat la ea. Mi-a povestit că atunci când se întâmplă asta sângerezi câteva zile între picioare și n-ai voie să te speli și că trebuie să folosești o cârpă ca să nu-ți pătezi hainele și să ai grijă cu băieții fiindcă poți să rămâi însărcinată.

În noaptea aia n-am putut să dorm și mă tot pipăiam în locul de care-mi zisese. Dar nu era umed, așa că încă puteam să vorbesc cu băieții. După ce mă dezvoltam nu voiam să mă mai apropiu în veci de vreun băiat, nu

cumva să mă lase însărcinată și să nasc vreun *canelón* sau ceva.

Betina vorbea mult, sau mai bine zis bolborosea și se făcea înțeleasă. Într-o seară, la o reuniune de familie la care nu ni s-a permis să luăm parte din pricină că nu știam să ne purtăm frumos la masă, soră-mea a răcnit ca un trombon: mamă, am sânge la pășărică! Eram în camera de lângă cea în care se adunaseră. Veniseră o bunică și doi verișori.

Le-am zis verișorilor să nu se apropie de însăngerată fiindcă puteau s-o lase însărcinată.

Au plecat toți ofensați și mama ne-a bătut pe amândouă cu arătătorul.

M-am dus la școală și am povestit că Betina se dezvoltase deși era mai mică decât mine. Profesoara m-a certat. N-aveam voie să vorbim de lucruri imorale în clasă și m-a lăsat corijentă la educație civică și morală. Toți cei din clasă și-au luat niște mutre îngrijorate, mai ales fetele care din când în când se pipăiau ca să vadă dacă nu cumva s-au umezit.

Eu nu mai petreceam deloc timp cu băieții, în caz de orice.

Într-o după-amiază Margarita a intrat zâmbitoare zicând mi-a venit și noi am înțeles exact despre ce vorbea.

Sora mea s-a lăsat de școală în clasa a treia. Nu mai avea niciun rost. De fapt pentru niciuna n-avea rost și eu m-am lăsat în clasa a șasea. Da, am învățat să citesc și să scriu, dar scriu cu greșeli de ortografie, fără literele mute, fiindcă dacă nu se pronunță, ce rost au?